

Eduskunnan lakivaliokunta
Kuuleminen 23.11.2022

Dnro K2022-22

1(3)

21.11.2022

Lausuntopyyntönnö: HE 201/2022 vp

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI OIKEUDENKÄYMISKAAREN 21 LUVUN 8 JA 8 B §:N MUUTTAMISESTA (HE 201/2022 VP)

Pyydettyä lausuntona Suomen Asianajajaliitto (jäljempänä ”Asianajajaliitto”) esittää seuraavaa.

21 luvun 8 §

Asianajajaliitto kannattaa hallituksen esitystä.

21 luvun 8 b §

Asianajajaliitto kannattaa hallituksen esitystä. Asianajajaliitto on kuitenkin huolissaan siitä, että muutoksilla ei välttämättä ole käytännön tasolla toivottua vaikutusta, sillä vähäiset muutokset säännöksen sisältöön eivät välttämättä anna oikeaa kuvaa siitä, miten laajasti soveltamisalaa on perusteluiden mukaan tarkoitus avata.

Jos jätetään huomiotta lause- ja sanajärjestystä koskevat kielelliset muutokset, voimassa olevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että:

- Aiemman lain perusteluissa oleva maininta siitä, että oikeudenkäyntikulujen määrän alentaminen on tuomioistuimen velvollisuus, jos säännöksen soveltamisedellytykset täyttyvät (HE 107/1998, 21), nostetaan itse säädöstekstiin
- Jatkossa säädöksen soveltamiselle riittää, että kulujen korvausvelvollisuus olisi kohtuutonta eikä kohtuuttomuudelta enää edellytetä ilmeisyyttä

Käytännössä keskeisin muutos on siis kohtuuttomuuden ilmeisyysvaatimuksesta luopuminen. Kaikilta muilta osin oikeustila näyttäisi säilyvän sisällöllisesti ennallaan.

Ehdotetun säännöksen yksityiskohtaisten perustelujen perusteella näyttäisi siltä, että ilmeisyysvaatimuksen poistamisesta seuraa myös se, että säännöksessä mainitulla ”kokonaisharkinnalla” tarkoitetaan erilaista kokonaisharkintaa kuin voimassa olevassa säännöksessä.

Voimassa olevan säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan (HE 107/1998, s. 20):

Säännöksen soveltaminen tulisi kysymykseen poikkeustapauksissa ja se edellyttäisi säännöksen sisältämien edellytysten täyttymistä kokonaisuutena arvioiden. Ilmeisen kohtuuttomuuden kokonaisarviointissa tulee punnita kaikkia laissa mainittuja edellytyksiä. Mikään niistä ei sinällään voi yksin synnyttää säännöksen tarkoittamaa kohtuuttomuutta.

Sen sijaan ehdotetun säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan (s. 26):

Kohtuullistaminen olisi sitä perustellumpaa, mitä useampi pykälässä mainittu tekijä puhuisi sen puolesta. Ei kuitenkaan edellytettäisi, että niistä jokainen puoltaisi kohtuullistamista. Riittävää olisi, että yhden tai useamman kohtuullistamista puoltavan tekijän painoarvo olisi kokonaisarviointissa kohtuullistamista vastaan puhuvien arviointiperusteiden painoarvoa suurempi.

Korkeimman oikeuden ratkaisu 2005:91 havainnollistaa säännöksissä tarkoitetun kokonaisharkinnan eroja. Kyseisessä tapauksessa korkein oikeus viittasi edellä mainittuun hallituksen esitykseen HE 107/1998 ja katsoi, ettei korvausvelvollisuuden kohtuullistamiselle ollut edellytyksiä, kun asian merkitys puolsi kulujen kohtuullistamista, mutta muut tekijät eivät olleet erityisesti kohtuullistamisen puolesta tai puhuneet sitä vastaan.

Nyt ehdotetun säännöksen osalta esitetään nimenomaisesti, että kohtuullistaminen on mahdollista silloinkin, kun vain yksi arviointiperuste puoltaa sitä edellyttäen, että muut arviointiperusteet eivät erityisesti puhu kohtuullistamista vastaan (s. 27).

Toisin sanoen jatkossa riittäisi, että kokonaisuus puoltaa kohtuullistamista, mutta kaikkien arviointiperusteiden ei tarvitse kohtuullistamista puoltaa.

Asianajajaliitto katsoo, että olisi syytä harkita, miten edellä kuvattu kokonaisharkintaa koskeva muutos tuotaisiin myös säädöstekstin tasolle niin, että muutos aikaisempaan oikeustilaan olisi selkeämmin havaittavissa.

Yksi vaihtoehto olisi poistaa kokonaisharkinta säännöstekstistä, koska ehdotetun säännöksen soveltaminen ei edellyttäisi voimassa olevan lain tarkoittamaa ”kokonaisharkintaa”. Se, että kohtuullistamista tulee arvioida huomioimalla kaikki säännöksessä mainitut perusteet, käy ilmi ehdotetusta säännöksestä muutoinkin.

Asianajajaliitto toteaa, että uusi säännös vastaisi paremmin tavoiteltua muutosta, jos säännös kuuluisi seuraavasti ilman sanaparia ”kokonaisuutena arvioiden”:

21 luku

Oikeudenkäyntikuluista

--

8 b §

Tuomioistuimen tulee viran puolesta alentaa asianosaisten maksettavaksi tuomittavien oikeudenkäyntikulujen määrää, jos asianosaisten velvoittaminen korvaamaan vastapuolen oikeudenkäyntikulut olisi oikeudenkäyntiin johtaneet seikat, asianosaisten asema ja asian merkitys huomioon ottaen kohtuutonta.

Helsingissä 21. päivänä marraskuuta 2022

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO

Niko Jakobsson
Suomen Asianajajaliiton pääsihteeri

LAATI

Asianajaja Helena Kalmanlehto, Mäkitalo Asianajotoimisto Oy, Helsinki

Suomen Asianajajaliiton lausunnot valmistellaan oikeudellisissa asiantuntijaryhmissä, joiden toiminnassa on mukana noin 120 asianajajaa. Tämä lausunto on valmisteltu siviiliprosessioikeuden asiantuntijaryhmässä.